

חומץ, לא היה מגיע לדרגת חומץ כל כך חזקה. אלא ודאי שכבר לפני ששה ימים התחיל להחמיץ, ולאחר שלשה ימים נעשה חומץ, ומאז התחזק והתחזק עד שהגיע לדרגתו הנוכחית.<sup>(73)</sup>

וחוזרת עתה הגמרא לבאר את תשובת רב יוסף לאביי, שמברייתא זו ניתן לפשוט את השאלה ביין הנמכר בחנות, האם דינו כיון ומברכים עליו בורא פרי הגפן, או לא.

יין הנמכר בחנות הוא יין גרוע, שריחו חומץ ורק טעמו יין, ודינו מבואר בברייתא זו לכל אחד מהאמוראים, כפי שהוא מפרש את הברייתא.

ושואלת הגמרא: **כמאן פשט ליה?** כמי האמוראים הללו פשט לו רב יוסף לאביי? שאם הוא מפרש את הברייתא כרבי יוחנן, הרי פשט לו שיין הנמכר בחנות דינו כיון. ואם הוא מפרש כרבי יהושע בן לוי [לפי הפירוש הראשון], פשט לו שדינו כחומץ.

**פליגי בה רב מרי ורב זביד —**

**חד אמר, פשט לו כרבי יוחנן.**

**וחד אמר, פשט לו כרבי יהושע בן לוי.**

**איתמר:** המוכר חבית יין לחברו, והחמיצה חבית הלוקח כשהיא עדיין בתוך החבית של המוכר —

**רב אמר:** כל שלשה ימים הראשונים אם החמיצה בהם, הרי היא ברשות מוכר והמקח טעות, שודאי כבר בשעת המכירה התחיל להחמיץ והיה בו ריח חומץ.<sup>(74)</sup> והרי זה כאילו מכר לו חומץ במקום יין.

**מכאן ואילך** אם החמיצה, הרי היא ברשות לוקח. כי יתכן והתחיל להחמיץ רק ברשותו.<sup>(75)</sup>

**ושמואל אמר:** אפילו החמיצה בתוך שלשה ב-13

והרשב"א הביא בשם הר"י מיגש, שרב סבר חמרא מתתאי עקר, ולכן יש לומר שכבר התחיל להריח חומץ מלמטה, והוא לא הרגיש בכך כשטעם מלמעלה. וראה שם שדחה הרשב"א דבריו.

ועוד כתב הרשב"ם, שאף על גב שיין שטעמו יין וריחו חומץ נחשב ליון, זה רק לענין תרומה. אבל לענין מקח וממכר הוי מקח טעות, כי היות וסופו להתקלקל ולהפוך לחומץ, הרי כבר עתה הוא מקולקל.

75. ואף אם לא שילם עדיין, חייב לשלם, שמסתמא החמיץ ברשותו, שהרי טעמו בשעת מכירה.

ואם לא טעמו בשעת מכירה ולא שילם, אינו

להכניס בספק גם את שעת הבדיקה עצמה, שאם היה עקר מעילאי, הרי שלפחות בשעת הבדיקה עצמה ודאי שהוא יין, אבל אם מתתאי עקר, יתכן שכבר עכשיו התחיל להחמיץ מלמטה, ואם תרם משם עכשיו, הרי הוא ספק תרומה.

73. ורבי יוחנן אינו מעמיד את הברייתא באופן כזה. או שהוא חולק לגמרי על סברא זו שגם בחומץ חזק אינו נעשה ביותר משלשה ימים. רשב"ם.

74. ואפילו אם הלוקח שתה ממנו בשעת המכירה ולא הרגיש ריח חומץ, אנו אומרים שהלוקח לא טעם אותו היטב, שהדבר ודאי שכבר היה בו ריח חומץ. רשב"ם.

הימים הראשונים הרי היא ברשות לוקח, משום שחמרא אכתפא דמאריה שוואר [היין קופץ על כתפי הבעלים]. כלומר, מזלו של בעל היין וחטאיו הם הגורמים להחמצת היין. (76) ויכול המוכר לומר ללוקח: מזלך גרם שהיין החמיץ! (77)

עבר רב יוסף עובדא, דן הלכה למעשה כרב, בשיכרא, בשכר שהחמיץ תוך שלשה ימים. (78) וכוותיה דשמואל בחמרא, ביין שהחמיץ תוך שלשה ימים. כי ביין, מזלו של הלוקח גרם להחמיץ. (79)

חייב לשלם, שהוא רק ספק שמא החמיץ ברשותו, והמוציא מחבירו עליו הראיה. תוס' ד"ה כל.

76. הגמרא לקמן [צח א] לומדת זאת מפסוק "ואף כי היין בוגד".

77. כך פירש הרשב"ם, ששמואל סובר כרב חייא בר יוסף לקמן [צח א] שחמרא מזליה דמריה גרים.

והקשו תוס', אם כן, היה לו לומר באותו לשון של רב חייא בר יוסף, שחמרא מזליה דמריה גרים. ועוד, דלקמן אמר על רבי יוסי ברבי חנינא "ופליגא דרב חייא בר יוסף", והיה צריך לומר ופליגא דשמואל.

ועוד הקשו, שלא מסתבר שהמזל של בעל היין יגרום שהיין יחמיץ יותר מהר, ולעולם אין היין מחמיץ בפחות משלשה ימים. ועוד, דלעיל אמר רבי יוחנן שכל שלשה ימים הראשונים ודאי יין משום שעדיין לא נשלם חימוצו של היין, ולמה לא נחשוש שמא מזלו של בעל היין גרם שיחמיץ מיד?

וביארנו בשם ר"ת, ש"חמרא אכתפא דמאריה שוואר" היינו שבגלל שנשאו את היין על הכתפיים וניענעו אותו הוא התקלקל ומיהר להחמיץ. ולכן סבר שמואל שהמוכר אינו חייב באחריותו אפילו תוך שלשה ימים, ולא בגלל מזלו של בעל היין. כי שמואל אינו סובר כרב חייא בר יוסף אלא כרבי יוסי ברבי חנינא דלקמן, שבקנקנים דמוכר, המוכר חייב באחריותו. ואף שגם שם יש לומר שהניענוע גרם

להחמיץ, מכל מקום, יש לחלק בכמה אופנים. ראה בתוס' שם.

אולם הקשו התוס' על ר"ת, מדוע יפסיד הלוקח בגלל הניענוע, והרי על דעת כן קנה את היין, שיוציאנו מביית המוכר ויטלטלנו ויביאנו לביתו. תוס' ד"ה ושמואל.

ובשיטה מקובצת הביא מתוס' הרא"ש לתרץ קושיא זו, שאי אפשר להכיר ביין אם יתקלקל על ידי טלטול, וגם לפעמים מטלטלים את היין בחוזקה ומזה הוא מתקלקל.

והאריכו כל הראשונים לבאר דעת שמואל ורבי יוסי ברבי חנינא ולחלק ביניהם באופנים שונים כדי שלא יסתרו זה את זה, שהרי הלכה כשניהם.

78. התוס' הקשו על הרשב"ם, שמפרש בדעת שמואל שמזלו של בעל היין גרם להחמיץ, שאם כן, לא אמר שמואל רק ביין, ומה שייד לומר שדן בשכר כרב, והרי גם שמואל מודה בשכר? תוס' ד"ה ושמואל.

ולשיטתם ניחא, ששמואל יחלוק גם בשכר שמתקלקל על ידי נענוע, אלא שרב יוסף לא חשש בשכר לפי שאינו מתקלקל כל כך על ידי נענוע כמו ביין. מהר"ם.

79. סתם משנה לקמן [צב ב] משמע כשמואל. שאמר שם התנא, המוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו.

ורב יעמיד את המשנה כשנמצא חומץ לאחר שלשה ימים. או שהעביר הלוקח את היין לקנקנים שלו, ויכול המוכר לומר לו שהקנקנים

והלכתא כוותיה דשמואל.

תנו רבנן: אחד שכר שנעשה משעורים, (80) ואחד שכר שנעשה משעורים, (81) ואחד שמרי יין שנותנים מים על שמרים של יין ומשהים אותם עד שהמים קולטים את טעם השמרים. וזה נקרא "תמד", מברכין עליהם "שהכל נהיה בדברו". (82)

אחרים אומרים: שמרים שיש בהם טעם יין, מברך עליהם בורא פרי הגפן.

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: אין הלכה כאחרים. (83) אלא אפילו יש בהם טעם יין מברך על השמרים שהכל נהיה בדברו. (84)

אמר רבא: דכולי עלמא רמא תלתא ואתא ארבעה, אם התמד כל כך חזק, שעל כל שלש כוסות של מים שנתן על השמרים נוסף עוד כוס מהיין שהיה ספוג בשמרים, ונעשו ארבעה כוסות של תמד, הרי גם תנא קמא מודה שחמרא הוא, שתמד זה דינו הוא כייין, ומברכים עליו בורא פרי הגפן.

ומבאר הגמרא: רבא לטעמיה. דאמר רבא: כל חמרא יין דלא דרי, שאין מוסיפין עליו על חד חלק של יין תלת חלקים של מים — לא חמרא הוא. אינו יין, לפי שהוא חזק מדי ואינו ראוי לשתייה כך עד שיוסיפו עליו מים פי שלש ממנו.

ימר שהשעורים עיקר שמא המים עיקר בשכר. תוס' ד"ה ואחד.

82. ולא בורא פרי העץ על שכר תמרים, ולא בורא פרי האדמה ובורא מיני מזונות על שכר שעורים, ולא בורא פרי הגפן על שמרי יין. רשב"ם.

83. קשה, למה הוצרכו לפסוק דלא כאחרים? והרי פשיטא שהלכה כתנא קמא שנזכר בסתמא! ויש לומר, משום שהם סוברים בריחיה חלא וטעמא חמרא, חמרא הוא, הרי שהולכים אחר הטעם לכן הוצרכו להשמיענו שכאן אין הולכים אחר הטעם משום שאינו טעם אלא קיוהא בעלמא, וכמו שהגמרא אומרת לקמן. שיטה מקובצת.

84. ולפי זה, הוא הדין ביין שעושים מחרצני ענבים, שנותנים עליהם מים, מברכים עליו שהכל אפילו יש בו טעם יין, משום שאין בו את השיעור של רמא תלתא ואתא ארבעה. תוס' ד"ה אין.

שלך גרמו שיחמיץ מהר. כמו שמחלק שם רבי יוסי ברבי חנינא. רשב"ם.

והתוס' כתבו, שבתוך שלשה ימים הרי הוא ברשות מוכר אפילו שהקנקנים של לוקח, כי הקנקנים אינם יכולים לגרום שיחמיץ כל כך מהר. והמשנה שם מדברת רק לאחר שלשה ימים. ועל זה מחלק רבי יוסי ברבי חנינא, שדוקא בקנקנים דלוקח. אבל בקנקנים דמוכר לעולם הוא חייב באחריותו. תוס' ד"ה כל [מעמוד קודם].

80. כתבו התוס', שלא דוקא שכר תמרים, אלא אפילו דבש שזב מהתמרים עצמם מברך עליו שהכל כמבואר במסכת ברכות [לח א] דהוי רק זיעה בעלמא ולא חשוב כפרי עצמו, ורק בזיתים וענבים נחשב השמן והיין הנסחט מהם כמו הפרי עצמו, לענין ברכה ותרומה. תוס' ד"ה אחד.

81. מברך עליו שהכל משום שלא אישתני לעילויא על ידי השכר, שיש לו עילוי אחר שעושין ממנו פת, וזה גם הטעם בשכר תמרים [טעם זה מבואר בגמרא ברכות לו א]. ועוד, שמי

ואף כאן סובר רבא שאם המים הם פי שלש מהיין שבשמרים, יין גמור הוא.

פ"ש ליה כוזא. נמצא שביחד יצא כוס שלם של יין מהשמרים.

וממשיך רבא: רמא תלתא ואתא תלתא, אם נתן שלש כוסות מים על השמרים ולא נוסף כלום אלא נשאר אותם שלש כוסות, גם אחרים מודים, ולא כלום הוא. שאין עליו דין יין, ואפילו יש בו טעם יין, שהואיל ולא נוסף עליו כלום מהשמרים, הרי הוא נחשב כמים, ומברכים עליו שהכל נהיה בדברו.

וכוזא בתרי ופלגא, כוס יין ביחס לשתיים וחצי כוסות מים, חמרא מעליא יין גמור הוא. שהוא יותר מרבע יין, שאמרנו מקודם, שלכולי עלמא הוי יין.<sup>(86)</sup>

ומקשינן לרבא: וביתר מכדי מדתו, מי פליגי? וכי יש מי על כך שאם כמות התמד גדולה מכמות המים שנתן על השמרים, דינו כייין?

כי פליגי תנא קמא ואחרים, דרמא תלתא ואחא תלתא ופלגא, כשנוסף חצי כוס על כל שלש כוסות מים שנתן על השמרים.<sup>(85)</sup>

והא תנן במסכת מעשרות: התמד, העושה א-צז "תמד" משמרי יין, ונתן מים במדה על השמרים, שבאו מיין שלא היה מעושר, ולאחר זמן מצא כדי מדתו, שהתמד אינו עולה על כמות המים שנתן, הרי הוא פטור מן המעשר משום שדינו כמים, ואפילו אם יש בו טעם יין, הואיל ולא נוסף עליו כלום מהשמרים.

דרבנן סברי: תלתא עייל, תלתא נפיק. שאותם שלש כוסות מים שנתן על השמרים יצאו חזרה. פ"ש ליה פלגא, נשאר חצי הכוס הנוסף, שהוא יין שיצא מהשמרים. ופלגא בשיתא פלגי מיא, חצי כוס יין ביחס לשש חצאי כוסות מים, ולא כלום הוא. שהואיל ויש בו שביעית יין, אינו נקרא יין.

ורבי יהודה מחייב במעשר את התמד הזה, שדינו כייין, מאחר שיש בו טעם ומראה יין.

ואחרים סברי: תלתא עול, תריין ופלגא נפיק. מתוך שלשת כוסות המים שנתן על השמרים, רק שתיים וחצי מהן יצאו חזרה, ואילו חצי כוס מים נבלעה בתוך השמרים, ובמקומה יצאה חצי כוס יין מהשמרים, שדרך היין לצוף למעלה.

ומוכיחה הגמרא: עד כאן לא פליגי רבנן ורבי יהודה, אלא כשמצא בתמד בכדי מדתו שנתן מים, בלבד. אבל ביותר מכדי מדתו, אם נוסף אפילו קצת על המים שנתן, לא פליגי. וגם רבנן יודו שהוא חייב במעשר,

85. הוא הדין שחולקים ברמא תלתא ואתא תלתא ושליש, דלאחרים, שרק שתיים וחצי כוסות יצא, נמצא שיש כאן חצי כוס ועוד שלישי כוס יין ביחס לשתיים וחצי כוסות מים, שזה רבע יין ודינו כייין. והוא הדין שחולקים גם ברמא תלתא ואתא ארבעה פחות משהו, דלרבנן לא הוי יין עד דאתא ארבעה שלמים שיהא רבע יין. אלא

86. אבל ברמא תלתא ואתא תלתא, אין לומר שחלק מן המים נשאר בשמרים ומה שיצא יש בו יין. שהרי אין רגלים לדבר לכך שהרי יצא בדיוק מה שנכנס. ועוד, שלכל היותר יצא חצי

שנקט מדה מסוימת. שיטה מקובצת בשם תוס' הרא"ש.